

რღვევა, აპრიორი უკანონობაზე არ მიუთითებს, არამედ აუცილებელია, სახეზე გვექნოდეს არსებითი დარღვევა. გასარკვევია, რამდენად ჯდება გასაჩივრების წესის მიუთითებლობა ან ხარვეზი არსებითი დარღვევის ცნებაში. ამაზე პასუხი უარყოფითი უნდა იყოს შემდეგი გარემოების გამო: არსებითი დარღვევა მოასწავებს იმაზე – რომ არა ეს დარღვევა, ადმინისტრაციული ორგანო სავარაუდოდ სხვა გადაწყვეტილებას მიიღებდა. მაგალითისთვის, თუ დარღვეულია საქმის ყოველმხრივ გამოკვლევის პრინციპი,¹⁰ ასეთ დროს სასამართლო სასკ-ის 32-ე მუხლის მეოთხე ნაწილის შესაბამისად, სადავო საკითხის გადაწყვეტლად ბათილად ცნობს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს და ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალებს, ამ გარემოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ გამოსცეს ახალი აქტი.

ვხედავთ, რომ სზაკ-ით ნამდვილად არაა განსაზღვრული დარღვევის სამართლებრივი შედეგი და უმენაესი სასამართლოს არგუმენტაცია ამის თაობაზე სწორია. თუმცა გვაძლევს კი მხოლოდ ხარვეზის არსებობა ანალოგიის გამოყენების შესაძლებლობას?! საკითხს სხვადასხვა პასუხი მოეძებნება გერმანული და ქართული სამართლის მიხედვით. მართალია, ზემოთ უკვე დავინახეთ, რომ გერმანიაში საკანონმდებლო ხარვეზი არ იყო სახეზე და საპროცესო კანონმდებლობა პირდაპირ მიემართებოდა განსახილველ შემთხვევას, თუმცა კვლევის მიზნებისთვის დავუშვათ ხარვეზის ჰიპოთეტურად არსებობა.

გერმანიაში ანალოგიის გამოყენებისათვის საჭიროა ორი კრიტერიუმის: დაუგეგმავი რეგულირების ხარვეზისა¹¹ და მსგავსი სიტუაციის არსებობა.¹² თუ ამას ჩვენს შემთხვევას მოვარგებთ, საკანონმდებლო ხარვეზის არსებობა უკვე დადგენილია. რაც შეეხება დაუგეგმავ ხარვეზს, სავარაუდოდ, ეს კომპონენტაც სახეზე უნდა იყოს. დაუგეგმავი ხარვეზის დროს, კანონმდებელს გამორჩენილი უნდა ჰქონდეს ამ შეთხვევის მოწესრიგება და შესაბამისად გამოირიცხოს მისი განზრახ დიად დატოვება.¹³ როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ქართული ადმინისტრაციული კანონმდებლობა გერმანიის მნიშვნელოვან გავლენას განიცდის. სავარაუდოდ, ქართველმა კანონმდებელმა VwGO-დან ნორმა (58-ე პარაგრაფის მეორე აბზაცი) დაუფიქრებლად გადმოიღო და ის არ გაითვალისწინა, რომ ადმინისტრაციული სა-

ჩივარი მხოლოდ სზაკითაა რეგულირებული და სასკ-ის მე-12 მუხლის მე-2 ნაწილი მას პირდაპირ ვერ შეესატყვისებოდა. რაც შეეხება მსგავს სიტუაციას, ვინაიდან სასამართლო აქტიც და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტიც გასაჩივრების წესის მიუთითების ხარვეზს განიცდის, ეს კომპონენტაც სახეზეა. ამდენად, თუ მხედველობაში მივიღებთ ანალოგიის გამოყენების გერმანულ რეგულირებას, სასკ-ის მე-12 მუხლის ანალოგიის გამოყენება სწორი იქნება.

რაც შეეხება ქართულ მოწესრიგებას, ანალოგიის გამოყენებას „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი არეგულირებს. უმენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება/განჩინება 2009 წლის 17 მარტით თარიღდება, რა დროსაც „ნორმატიული აქტების შესახებ“ კანონის 1996 წლის რედაქცია მოქმედებდა. ამიტომ განხილული იქნება, როგორც თავდაპირველი ისე, ახლანდელი საკანონმდებლო რეგულირება, ვინაიდან უმენაესი სასამართლო მე-12 მუხლის ანალოგიას შემდგომი წლების გადაწყვეტილებებშიც იყენებს.¹⁴

„ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონის 1996 წლის რედაქცია ანალოგიის გამოყენებას 27-ე მუხლში ითვალისწინებდა, რომლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, „კანონში პირდაპირ გაუთვალისწინებელი კერძო-სამართლებრივი ურთიერთობის მოსაწესრიგებლად გამოიყენება ყველაზე უფრო მსგავსი ურთიერთობის მარეგულირებელი სამართლის ნორმა (კანონის ანალოგია)“. დასახელებული ნორმა საერთოდ არ ითვალისწინებდა ანალოგიის გამოყენებას საჯაროსამართლებრივ ურთიერთობებში, რაც ქმნიდა იმის შთაბეჭდილებას, რომ ადმინისტრაციულ სამართალში, რომელიც საჯარო სამართლის ნაწილს წარმოადგენს, ანალოგიის გამოყენება იკრძალება. ამ ხარვეზის აღმოფხვრას თითქოსდა შეეცადა 2009 წელს მიღებული იმავე სახელწოდების აწ უკვე ორგანული კანონი. მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის მეორე წინადადებაში ჩაიწერა, რომ „საჯაროსამართლებრივ ურთიერთობებში კანონის ანალოგია გამოიყენება მხოლოდ კანონით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით.“ შედეგად, აუცილებელი გახდა ორი კუმულაციური წინაპირობის, კანონით პირდაპირი გათვალისწინებული შემთხვევისა და დადგენილი წესის არსებობა.¹⁵ გასაჩივრების წე-

¹⁰ სადისკუსიოა, კონკრეტულად რომელ ნაწილში უნდა განვიხილოთ საქმის ყოველმხრივ გამოკვლევის პრინციპი, ფორმალური თუ მატერიალური კანონიერების ეტაპზე. მართალია იგი ადმინისტრაციული წარმოების ნაწილშია მოთავსებული, თუმცა ვინაიდან მისი მამოძრავებელი პრინციპია, აზრსმოკლებული არ იქნება თუ მატერიალური კანონიერების ეტაპზე მოხდება მისი განხილვა, სამართლის სხვა პრინციპებთან ერთად. შუად: Ergbuth, Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozess- und Staatshaftungsrecht, 3. Auflage, 2009, §14 Rn. 17.

¹¹ იხ: BVerfGE 82, 6, 13; 116, 69, 83.

¹² იხ: BVerfGE 116, 69, 84.

¹³ იხ: BVerfGE 82, 6, 12.

¹⁴ იხ: სუსგ, საქმის ნომრები ბს-732-728(2კ-17)09.11.2017, ბს-226-223(2კ-14) 23.09.2014, ბს-168-162(კს-09) 28.04.2009.

¹⁵ საინტერესოა ანალოგიის გამოყენება სისხლის სამართალში. მატერიალურ ნაწილში გამოწვევისად მიიჩნევა სისხლის სამართლის კოდექსის 32-ე და 38-ე მუხლები, მართლწინააღმდეგობისა და ბრალის გამოძიების ვეკანონური გარემოებები, რომელთა საფუძველზეც ანალოგია მხოლოდ პირის სასარგებლოდ გამოიყენება. იხ: მ. ტურავა, სისხლის სამართალი ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მეცხრე გამოცემა თბილისი 2013, 34.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლის მესამე ნაწილის შესაბამისად, სისხლის სამართლის საპროცესო ნორმის ანალოგიით გამოყენება დასაშვებია, თუ ამით არ იზღუდება

სის განმარტების შესახებ ანალოგიის გამოყენების კანონ-სმიერი მითითება არ გვაქვს. ამდენად, თუ „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მითითებას გავყვებით, უზენაესმა სასამართლომ ანალოგია არასწორად გამოიყენა.

მიუხედავად სასამართლოს მსჯელობის ხარვეზისა, რა შეიძლება იყოს გამოსავალი? ერთია, რომ გასაჩივრების წესის შესახებ განმარტების დარღვევა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილობის საფუძვლად ვერ გამოდგება და მეორე, ანალოგიის გამოყენებას ძალიან შეზღუდულია, რაც თავად საჯარო სამართლის სპეციფიკიდანაც შეიძლება აიხსნას, ვინაიდან კერძო სამართალში კერძო ავტონომიის პრინციპიდან გამომდინარე, მეტ თავისუფალ სივრცეს ვხვდებით.¹⁶

იურიდიულ მეცნიერებაში სამართლის მეთოდების გამოყენება საკმაოდ აქტუალურია და შეიძლება ითქვას, რომ იგი სასამართლო ხელისუფლების ძძლავრ იარაღად იქცა. მართალია, უზენაესი სასამართლო ამ განჩინებაში არ ცდილობს, არგუმენტაციულად დაგვანახოს რაიმე გზა, რომლითაც ანალოგიის გაუკვალავ ბილიკებს გაიკვალავდა, თუმცა იქნებ ნორმის განმარტების მეთოდებში ვეძიოთ სწორ პასუხს?!¹⁷

განმარტება „contra legem“-ის მეშვეობით შესაძლებელს ხდის კანონის სიტყვასიტყვითი ჟღერადობისგან გვერდის ავლასა და მისი შესწორებას იმ შემთხვევაში, როდესაც კანონს აშკარა და უაზრო შედეგებისკენ მივყავართ.¹⁸ მოსამართლეს მგავსი განმარტების ფარგლებში დიდი სიფრთხილე მართებს, რათა ნორმის კონსტიტუციურობის ფარგლებში არ გადაიჭრას.

„Contra legem“ არ ნიშნავს, რომ კანონი არაკონსტიტუციურია, არამედ ძალიან ვიწრო კაზუსტურ შემთხვევაში მისი პირდაპირი, სიტყვასიტყვითი განმარტება მთლიანობაში კანონმდებლის ნებას ვერ გამოხატავს. ამდენად,

იგი არაა მოწოდებული, კანონშემდარდებელი მოსამართლე კანონშემოქმედად აქციოს. ქართული სასამართლოების პრაქტიკაში ვხვდებით „Contra legem“ განმარტების გამოყენების ძალიან საინტერესო შემთხვევას – 2015 წელს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიამ მიიღო გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც სააქტო ჩანაწერში სუროგატი დედების მიერ სხვადასხვა დღეს გაჩენილი ტყუპების დაბადების თარიღად ერთი კალენდარული დღე დაფიქსირდება.¹⁹

ჩვენს შემთხვევაში კანონმდებლის ნება ცალსახაა, როდესაც ის საჯარო სამართალში ანალოგიის გამოყენებას მხოლოდ განსაზღვრულ შემთხვევებში აცხადებს ნებადართულად. საკანონმდებლო ხარვეზი ადმინისტრაციულ სამართალში არასდროსაა გამორიცხული და ცხადია, ეს მხოლოდ გასაჩივრების ვადებს არ ეხება. ამდენად, სისტემატიზაციისათვის უმჯობესი იქნება, თუ „ნორმატიული აქტების შესახებ“ კანონის მე-5 მუხლი სხვაგვარად ფორმულირდება ან ანალოგიის გამოყენებას სზაკ და სასკ გაითვალისწინებენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში პირი ვერ განახორციელებს სამართლიანი ადმინისტრაციული წარმოებისა და სამართლიანი სასამართლოს კონსტიტუციურ უფლებას.

IV. დასკვნა

განჩინების ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა, რომ კანონიერი ნდობის ნაწილში სასამართლოს მსჯელობა სწორია. ამდენად, თუ ადმინისტრაციულმა ორგანომ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს გასაჩივრების არასწორი ვადა მიუთითა, აღნიშნულის მიმართ პირს კანონიერი ნდობა წარმოეშობა და აქტის გასაჩივრება სწორედ მითითებული დროის განმავლობაში შეეძლება (გამონაკლისია შემცირებული ვადის მითითება).

რაც შეეხება გასაჩივრების წესის შესახებ მიუთითებლობას, სასამართლოს მხრიდან ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის ანალოგიაზე მითითება, რომელიც უკვე მის შემდგომ გადაწყვეტილებებშიცაა

საქართველოს კონსტიტუციითა და საერთაშორისო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები.

¹⁶ კერძო ავტონომია არ უნდა განვიხილოთ მხოლოდ ვიწრო ჭრილში, როგორც ცალკეულ სუბიექტზე მიდევანებადი უფლება, რასაც საკანონმდებლო მოცემულობაც ამყარებს. მართალია, უშუალოდ კერძო სამართლის სუბიექტები მოქმედებენ კერძო ავტონომიის ფარგლებში, თუმცა სასამართლო, როგორც შუალედური რგოლი ისევ მათსავე ურთიერთობის დასარეგულირებლად იყენებს ანალოგიას. ამდენად, ანალოგიის გამოყენების საფუძველს სწორედ მხარეთა შორის არსებული ურთიერთობის ფარგლები (ავტონომია) ქმნის.

თუმცა სპეციალური (საგამონაკლისო) ნორმების ანალოგიით გამოყენების აკრძალვას აქაც ვხვდებით. იხ: „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-5 მუხლის მესამე პუნქტი.

¹⁷ ერთმანეთისგან უნდა გავმიჯნოთ ანალოგიის გამოყენება და ნორმის განმარტება. მოცემულ შემთხვევაში ხდება არა ამ ორი ცნების აღრევა, არამედ იმ ნორმის განმარტება, რომელიც ანალოგიის გამოყენებას მიემართება.

¹⁸ რ. ციპელიუსი, იურიდიული მეთოდების მოძღვრება, ლ. თოთლაძის თარგმანი, რედ. მ. ტურავა, 2009, 100.

¹⁹ გ. ხუბუა, contra legem საქართველოს სახელით? <https://www.interpressnews.ge/ka/article/340147-contra-legem-sakartvelos-saxelit/> (07.09.2019)

ასახული, არასწორი უნდა იყოს და „პანაცეად“ ვერ გამოდგება. ამის თქმის საფუძველს გვაძლევს „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი. უმჯობესი იქნებოდა თუ უმენაესი სასამართლო კონსტიტუციური წარდგინებით მიმართავდა საკონსტიტუციო სასამართლოს. აქედან გამომდინარე კი შეიძლება ითქვას, რომ სასამართლომ მიზნის მიღწევის არასწორი საშუალება გამოიყენა.

პრობლემა სისტემური ხასიათისაა და მხოლოდ გასაჩივრების წესის მიუთითებლობის სამართლებრივი შედეგის ხარვეზს არ მიემართება, რამდენადაც საჯარო სამართალში და კონკრეტულად ადმინისტრაციულ სამართალში ანალოგიის გამოყენების აუცილებლობა ნებისმიერ დროს შეიძლება შეიქმნას. „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული ამის მოწესრიგებას უშუალოდ დარგის კანონმდებლობას ანდობს, რომელსაც, როგორც ვხედავთ, სზაკ და სასკ ღიად ტოვებენ. სწორედ ამიტომ აქტუალურია საკანონმდებლო ცვლილება, რათა პირმა დაუბრკოლებლად განახორციელოს კონსტიტუციური უფლება.

თამარ შავგულიძე

სხვისი პირადობით სესხის აღება, როგორც თაღლითობის შემადგენლობა

1.სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლის (თაღლითობა) მიზნებისთვის, ყალბი მინდობლობით ან სხვა პირის პირადობის საშუალებით სესხის ხელშეკრულების დადებისა და თანხის მიღების შემთხვევაში დაზარალებულად უნდა ჩაითვალოს ის პირი, რომლის უძრავი ქონება დაიტვირთა იპოთეკით ამ სესხის უზრუნველყოფისთვის.

2.მობარული პირადობის მოწმობით ქონებრივი უპირატესობის მიღება არ ქმნის სსკ-ის 208-ე მუხლის შემადგენლობას.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სისხლის სამართლის კოდექსის 180 II ა) III ბ), 208, 362-ე მუხლები

უმენაესი სასამართლოს 2017 წლის 20 ივნისის განაჩენი № 112აპ-17

I. ფაქტობრივი გარემოებები

2015 წლის 24 ოქტომბერს პირველმა ბრალდებულმა და მეორე ბრალდებულმა პირველი ბრალდებულის ძმის პირადობის მოწმობის გამოყენებით (რომელსაც მანამდე პირველი ბრალდებული ფარულად დაეუფლა) მიმართეს ნოტარი-

უსს და გააფორმეს იპოთეკით უზრუნველყოფილი სესხის ხელშეკრულება, რომლითაც დატვირთეს პირველი ბრალდებულის ძმის უძრავი ქონება, და მიიღეს თანხა გამსესხებლისგან. სესხის ხელშეკრულება დაიდო მეორე ბრალდებულსა და გამსესხებელს შორის.

იმავე წლის 27 ოქტომბერს მეორე ბრალდებულმა პირველი ბრალდებულის ძმის სახელით (მისი პირადობის გამოყენებით) გასცა მინდობლობა პირველ ბრალდებულზე, რომელსაც მიეცა მანამდე დატვირთული ქონების განკარგვის უფლება. პირველმა ბრალდებულმა მეორედ დატვირთა ძმის უძრავი ქონება იპოთეკით, გააფორმა სესხის ხელშეკრულება და მიღებული თანხით დაფარა 2015 წლის 24 ოქტომბერს გაფორმებული ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავალიანება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს განაჩენით, პირველი ბრალდებული დამნაშავედ იყო ცნობილი სისხლის სამართლის კოდექსის (შემდგომში: სსკ) 180 II ა) III ბ) (წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ ჩადენილი თაღლითობა დიდი ოდენობით) მუხლით მხოლოდ პირველი დანაშაულებრივი ქმედების ეპიზოდისთვის, 362 II ბ) (ყალბი დოკუმენტის, ბეჭდის, შტამპის ან ბლანკის დამზადება, გასაღება ან გამოყენება, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია) მუხლით დანაშაულებრივი ქმედების ორივე ეპიზოდისთვის და გამართლდა სსკ-ის 180 II ა) III ბ) მუხლით წარდგენილ ბრალდებაში პირველი დანაშაულებრივი ქმედების ეპიზოდისთვის. მეორე ბრალდებული სასამართლომ დამნაშავედ ცნო სსკ-ის 180 II ა) III ბ) (წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ ჩადენილი თაღლითობა დიდი ოდენობით), 362 II ბ) (ყალბი დოკუმენტის, ბეჭდის, შტამპის ან ბლანკის დამზადება, გასაღება ან გამოყენება, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია) მუხლებით მეორე ეპიზოდისთვის, სსკ-ის 362 I მუხლით პირველი ეპიზოდისთვის და უდანაშაულოდ იყო ცნობილი პირველი ეპიზოდისთვის სსკ-ის 180 II ა) III ბ) (წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ ჩადენილი თაღლითობა დიდი ოდენობით) მუხლით წარდგენილ ბრალდებაში.

განაჩენი სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს პროკურორმა და მეორე მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველმა ადვოკატმა. პროკურორის განმარტებით, თუკი სასამართლომ მეორე ეპიზოდში დადასტურებულად მიიჩნია მსჯავრდებულთა მიერ თაღლითობის ჩადენა, დაუსაბუთებელია სასამართლოს გადაწყვეტილება იმავე ქმედებისათვის იმავე ეპიზოდში მათი გამართლების შესახებ მხოლოდ იმ საფუძვლით, რომ იპოთეკარს თანხა დაუბრუნდა. სასამართლოს უნდა გაეთვალისწინებინა, რომ ჩადენილია ორი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი დანაშაული. პროკურორმა ასევე განმარტა, რომ მეორე მსჯავრდებულის მიმართ საქართველოს სსკ-ის 362 II ბ) მუხლით (ყალბი დოკუმენტის, ბეჭდის, შტამპის ან ბლანკის დამზადება, გასაღება ან გამოყენება, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია) წარდგენილი ბრა-

ლდება ამავე მუხლის I ნაწილზე (პირველი ეპიზოდი) გადაკვალიფიცირდა იმავე დასაბუთებით (პირველი ინსტანციის განმარტებით, მისმა ქმედებამ მნიშვნელოვანი ზიანი არ გამოიწვია, რადგან თანხა დაუბრუნდა იპოთეკარს), რაც, პროკურორის შეფასებით, არასწორი გადაწყვეტაა. მეორე მსჯავრდებულის ადვოკატმა მიუთითა, რომ მისი კლიენტის მიერ განხორციელებული ქმედება შეესაბამება სსკ-ის 208 I მუხლს, ვინაიდან მეორე მსჯავრდებულმა სესხი აიღო ხელმოწერილი ყალბი მინდობილობის საფუძველზე, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია. ამასთან, სესხის საფუძველზე აღებული თანხის არაპროპორციული განაწილებიდან გამომდინარე, მისი კლიენტი იყო დამხმარე პირველი მსჯავრდებულის მიერ ჩადენილ დანაშაულებრივ ქმედებაში, რაც ყალბი მინდობილობის დამზადებაში გამოიხატა. აღნიშნულის გათვალისწინებით, ადვოკატმა ითხოვა მეორე მსჯავრდებულის დამნაშავედ ცნობა საქართველოს სსკ-ის 24, 208 I და 362 I მუხლებით. თბილისის სააპელაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა სააპელაციო საჩივარი, რაც საკასაციო წესით გაასაჩივრეს პირველმა მსჯავრდებულმა და მეორე მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველმა ადვოკატმა იმავე მოთხოვნებით. პროკურორმა გაასაჩივრა სააპელაციო სასამართლოს განაჩენი და მოითხოვა ორივე მსჯავრდებულის დამნაშავედ ცნობა მათ მიმართ ბრალად წარდგენილ ყველა ეპიზოდში იმავე სამართლებრივი საფუძვლებით, რაზეც მითითებული ჰქონდა სააპელაციო საჩივარში. მანვე დამატებით მიუთითა, რომ სასამართლომ მოცემულ საქმეზე დაზარალებულად არასწორად მიიჩნია თანხის გამსესხებლები, რადგან დანაშაულის ორივე ეპიზოდის შემთხვევაში ზიანი მიადგა არა მათ, არამედ პირველი მსჯავრდებულის ძმას, რადგან მის საკუთრებაში არსებული ქონება ორჯერ დაიტვირთა იპოთეკით.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

უზენაესმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მეორე მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველი ადვოკატის მოთხოვნა და დასაბუთებულად მიიჩნია პროკურორის საკასაციო საჩივარი. საკასაციო პალატა არ დაეთანხმა სააპელაციო სასამართლოს დასკვნას და მიუთითა - ის, რომ პირველმა მსჯავრდებულმა სრულად დაუბრუნა თანხა გამსესხებელს, არ გამოორიციხავს მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზანს დანაშაულებრივი ქმედების პირველ ეპიზოდში, რომელშიც დამთავრებულად უნდა შეფასდეს 2015 წლის 24 სექტემბრიდან, იმ მომენტიდან, როდესაც მსჯავრდებულებმა შეცდომაში შეიყვანეს ნოტარიუსი და პირველი მსჯავრდებულის ძმის სახელით გააფორმეს 2015 წლის 24 სექტემბრის სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება. საკასაციო პალატის განმარტებით, დანაშაულის შემადგენლობისათვის მნიშვნელობა არა აქვს, როდის ან საერთოდ დაუბრუნა თუ არა პირველმა მსჯავრდებულმა ნასესხები თანხა გამსესხებელს. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ მსჯავრდებულე-

ბის ქმედებებით დანაშაულის ორივე ეპიზოდში ზიანი მიადგა იმ პირს, ვიცი ქონებაც დაიტვირთა იპოთეკით, რადგან მას წარმოეშვა თანხის დაბრუნების ვალდებულება გამსესხებლების სასარგებლოდ. უზენაესი სასამართლოს მითითებით, მსჯავრდებულების მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზანზე მეტყველებს პირველი მსჯავრდებულის ჩვენებაც, მისივე განმარტებით, მას ვალების დასაფარად არ ეყო პირველი სესხით მიღებული თანხა და გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ იძულებული გახდა, ხელმეორედ აედო სესხი, რისთვისაც აუცილებელი იყო პირველი სესხის სრულად გადაფარვა.

საკასაციო პალატამ არ გაიზიარა მეორე მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველი ადვოკატის მოსაზრება მეორე მსჯავრდებულის მიერ არა თაღლითობის, არამედ კრედიტის უკანონო მიღებაში დახმარების ჩადენასთან დაკავშირებით და მიუთითა, რომ საქართველოს სსკ-ის 208 I მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ობიექტური მხარე გამოიხატება სამეურნეო ან ფინანსური მდგომარეობის შესახებ ბანკის ან სხვა კრედიტორისათვის ყალბი ცნობის მიწოდებაში, კრედიტის მიღების მიზნით. ასეთ შემთხვევაში კრედიტორისათვის მიწოდებული ინფორმაცია შეგნებულად არის დამახინჯებული და არ ასახავს მსესხებლის ქონებრივი მდგომარეობის შესახებ ობიექტურ სურათს. მოცემულ შემთხვევაში მეორე მსჯავრდებულს იპოთეკით დატვირთული ქონების მესაკუთრის ფინანსური მდგომარეობის შესახებ ყალბი ინფორმაცია კი არ მიუწოდებია, არამედ ოფიციალური დოკუმენტი გააყალბა, სხვის ქონებას დაეუფლა და ქონებრივი უფლება მიიღო მოტყუებით. გარდა ამისა, კრედიტი არის ფულადი საშუალება, რომელსაც გასცემს ბანკი ან სხვა საკრედიტო ორგანიზაცია, რისი ფაქტობრივი შემადგენლობაც საქმის გარემოებებში არ იკვეთება.

ნინო ქავშია

წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფურად ჩადენილი დანაშაული

მტკიცებულებად წარმოდგენილი ვიდეოჩანაწერები, სადაც ასახულია ორი პირის ერთად მისვლა მაღაზიასთან და ერთობლივი ძალებით მაღაზიის კარის შემტვრევა, საკმარისია მათი წინასწარ შეთანხმებით ჯგუფად მიჩნევისთვის სსკ-ის 237 III ა) მუხლის მიზნებისთვის. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სსკ-ის 237 I, III ა) მუხლები

უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 12 ივნისის განაჩენი №2კ-114აპ.-17

I. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

ფოთის საქალაქო სასამართლოს განაჩენით ბრალდებული ცნობილი იყო დამნაშავედ სსკ-ის 237 III ა) მუხლით (ცეცხლსასროლი იარაღის მართლსაწინააღმდეგო დაუფლება მისაკუთრების მიზნით, ჩადენილი წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ) და სასჯელად განესაზღვრა 9 წლით თავისუფლების აღკვეთა. დანაშაულებრივი ქმედება გამოიხატა ბრალდებულის მიერ დაუდგენელ პირთან ერთად ძალადობის გამოყენებით მალაზიის შესასვლელი კარის გაღებითა და სროლისთვის ვარგისი ცეცხლსასროლი იარაღების მართლსაწინააღმდეგო დაუფლებით. პირველი ინსტანციის განაჩენი სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მსჯავრდებულის ადვოკატმა, რომელმაც მოითხოვა მისი კლიენტის გამამართლებელი განაჩენის გამოტანა. სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ, მსჯავრად შერაცხული ქმედება გადაკვალიფიცირდა სსკ-ის 237 I მუხლზე (ცეცხლსასროლი იარაღის მართლსაწინააღმდეგო დაუფლება მისაკუთრების მიზნით) და სასჯელად განისაზღვრა თავისუფლების აღკვეთა 5 წლის ვადით. სააპელაციო სასამართლოს განაჩენი გაასაჩივრა ფოთის რაიონული პროკურორის მოადგილემ და მოითხოვა ქმედების კვლავ სსკ-ის 237 III ა) მუხლით კვალიფიკაცია იმაზე მითითებით, რომ წარმოდგენილი ვიდეოჩანაწერით უტყუარად დასტურდებოდა მსჯავრდებულის მიერ დანაშაულის ჩადენა მეორე, დაუდგენელ პირთან ერთად წინასწარი შეთანხმებით.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

უმენაესმა სასამართლომ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი და ქმედება გადაკვალიფიცირა სსკ-ის 237 III ა) მუხლზე იმ დასაბუთებით, რომ წარმოდგენილი ვიდეოჩანაწერი, სადაც ასახული იყო მსჯავრდებულისა და დაუდგენელი პირის მიერ მალაზიის კარის ერთობლივად გატეხვის პროცესი, რის შემდეგაც ერთ-ერთი მათგანი შევიდა მალაზიაში და გამოიტანა ცეცხლსასროლი იარაღები. საკასაციო პალატის მითითებით, ვიდეოჩანაწერში ასახული ორივე პირი ქმედების ობიექტური შემადგენლობის დაწყებამდე მოქმედებს ერთობლივად, წინასწარი შეთანხმებით. უმენაესმა სასამართლომ გაუგებრად მიიჩნია წინასწარი შეთანხმების არარსებობა იმ ვითარებაში, როდესაც ორი ნიღბიანი პირი ერთსა და იმავე დროს, ერთდროულად მივიდა მალაზიაში, ერთი შეეცადა კარის გატეხვას, მეორე კი ამ დროს უყურებდა მას, რამდენჯერმე ერთად დაიმაღლნენ მალაზიის კუთხეში და ისევ უკან დაბრუნდნენ, შემდეგ უკვე ერთობლივად შეეცადნენ კარის გატეხვას და ეს მოახერხეს კიდევაც. საკასაციო პალატამ სრულად გაიზიარა პროკურორის არგუმენტები და განმარტა, რომ ბრალდების მხარის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებით, კერძოდ, მითითებული ვიდეოჩანაწერებით გონივრულ ეჭვს მიღმა სტანდარტით დასტურდება, რომ მსჯავრდებულმა ჩაიდინა ცეცხლსასროლი იარაღის მართლსაწინააღმდეგო დაუფლება მისაკუ-

თრების მიზნით, წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ (სსკ-ის 237 III ა)).

III. კომენტარი

უმენაესი სასამართლოს დაშვება, რომ სსკ-ის 237-ე მუხლის (ცეცხლსასროლი იარაღის მისაკუთრების მიზნით მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრება) მიზნებისთვის მალაზიის კარების შემტვრევა უნდა ჩაითვალოს განსახილველი დანაშაულის ობიექტურ შემადგენლობის ნაწილად, ნორმის ასისტემური განმარტებაა. ის, რომ ხსენებული ნამდვილად გამომდინარეობს სასამართლოს მსჯელობიდან, ჩანს იქიდან, რომ დანაშაული ჯგუფურად ჩადენილად ჩაითვალოს იმ მოცემულობაში, როდესაც პირებმა ერთობლივად მხოლოდ მალაზიის კარი ჩამტვრიეს, მაგრამ მალაზიაში მხოლოდ ერთ-ერთი მათგანი შევიდა. სულ მცირე ორი პირის ჯგუფად მიჩნევისთვის აუცილებელია, ორივე მათგანი იყოს ამსრულებელი (სსკ-ის 22-ე მუხლი), ესე იგი, ორივე მათგანი ახორციელებდეს დანაშაულის ობიექტური შემადგენლობის რაღაც ნაწილს მაინც¹. იმის დაშვებით, რომ ვიდეოჩანაწერზე ასახული ორივე პირი დანაშაულის ამსრულებელია, სასამართლომ მალაზიის კარების ჩამტვრევა არაპირდაპირ შეაფასა განსახილველი დანაშაულის ობიექტური შემადგენლობის ნაწილად.

მსჯელობის მიზნებისთვის გამოსადეგია სსკ-ის 177-ე მუხლის (ქურდობა) დამამძიმებელი გარემოებების განხილვა და სსკ-ის 237-ე მუხლთან შეპირისპირება. იმ ფაქტობრივი გარემოებების შემთხვევაში, როდესაც ერთი პირი ეხმარება მეორეს ბინის/სადგომის/საცავის კარის გაღებაში ან შემტვრევაში და შესაბამის სივრცეში შედის მხოლოდ პირველი, ქმედება კვალიფიცირდება წინასწარ შეთანხმებით ან მის გარეშე (გარემოებების გათვალისწინებით) ჯგუფურად ჩადენილ ქურდობად იმის გამო, რომ ბინაში, სადგომსა თუ საცავში პირის უკანონო შეღწევა ქურდობისთვის ობიექტური ნიშნით დამამძიმებელი გარემოებაა, რაც მას ობიექტური შემადგენლობის ნაწილად აქცევს². იმ შემთხვევაში, თუ განხილული არ იქნებოდა მითითებული დამამძიმებელ გარემოებად სსკ-ის 177-ე მუხლში, მას ვერ ჩავთვლიდით ქურდობის ობიექტური შემადგენლობის ნაწილად – ის არაა ქურდობის შემადგენლობის აუცილებელი ელემენტი. ამიტომ, განვითარებული მსჯელობიდან გამომდინარე, პირი, რომელიც მეორეს უღებს კარს საცავში/სადგომში/ბინაში ან, თუნდაც ეხმარება მის შემტვრევაში, სსკ-ის 177-ე მუხლის მიზნებისთვის ამსრულებლად უნდა ჩაითვალოს, ხოლო დანაშაული – ჯგუფურად ჩადენილად.

¹ ამსრულებლისა და თანამონაწილის გამიჯვნის ფორმალურ-ობიექტური თეორიის მიხედვით, იხ. *ნ. თოდუა*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი (რედ. გ. ნაჭყებია, ნ. თოდუა), 2016, გვ. 339.

² *ნ. თოდუა*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი (რედ. გ. ნაჭყებია, ნ. თოდუა), 2016, გვ. 343.

საცავში/სადგომში/ბინაში უკანონო შეღწევა ვერ ჩაითვლება დანაშაულის ობიექტური შემადგენლობის ნაწილად სსკ-ის 237-ე მუხლის მიზნებისთვის, რადგან ასეთი დამამძიმებელი გარემოება (ქურდობისგან განსხვავებით) არ აქვს ცეცხლსასროლი იარაღის მისაკუთრების მიზნით მართლსაწინააღმდეგო დაუფლების შემადგენლობას. პირი, რომელიც მეორე მამაკაცს დაეხმარა კარის შემტვრევაში, თუმცა მაღაზიაში არ შესულა ცეცხლსასროლი იარაღების დასაუფლებლად, ფიზიკური დამხმარეა,³ რომლის ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს სსკ-ის 25, 237 I მუხლებით. აქედან გამომდინარე, უზენაეს სასამართლოს, პირველ რიგში, უნდა ემსჯელა იმაზე, მოცემული ფაქტობრივი გარემოებების მიხედვით, საერთოდ უნდა ჩათვლილიყო თუ არა დანაშაული ჯგუფურად ჩადენილად, მით უფრო მაშინ, როცა სამართლებრივი პრობლემის გადაწყვეტა თავის თავში

იურიდიულ ლიტერატურაში სადავო საკითხების მიმოხილვასაც მოითხოვს.

გარდა შინაარსობრივი ხარვეზებისა, განაჩენი სტილისტურად გაუმართავია. ვიდეოჩანაწერის შინაარსი გაუგებრადაა ჩამოყალიბებული და ძალიან გართულებულია იმის შეფასება, როდის ჩაერთო მეორე პირი დანაშაულებრივი ქმედების განხორციელებაში, რასაც ქმედების კვალიფიკაციისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება.

ნინო ქავშბაია

³ ფუნქციონალური თეორიით საბუთდება განსხვავებული მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ სადგომის/ბინის/საცავის გარეთ მდგომი ადამიანი, რომელიც არ ასრულებს დანაშაულის ობიექტურ შემადგენლობას, თუმცა მაინც ამსრულებლად უნდა ჩაითვალოს, იხ. *მ. ტურავა*, სისხლის სამართლის ზოგადი მიმოხილვა, 2013, გვ. 336.